

Szerkesztőség:

Rimaszombatban, Pokorágyi-
uteza 1. szám. Ide intézendő
a lap szellemi részét érdeklő
minden közlemény és levelezés

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona.
Fél évre . . . 4 korona.
Negyedévre . . . 2 korona.

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: VASÁRNAP.Felelős szerkesztő: **KOMÁROMY ISTVÁN.****Kiadó-hivatal:**

Rimaszombat, Deák Ferencz-u.
8. sz. a. a könyvkereskedésben
— Ide intézendők a kiadó hiva-
talt illető előfizetés, hirdet-
mény, nyilttér és egyéb felszó-
lalások.

A hirdetés díja:

Egy hárombasós petitsor tér-
fogati 12 fillér.
Többszöri hirdetésnél árked-
vezmény.

Nyilttér:

Egy sor 40 fillér

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legcélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

Fejlődésünkről.

Harminez millió magyar — és teljesedik Széchényi profecziája.

És mi kell ehhez? Jó közigazgatással párosult helyes közgazdasági politika, első és fő sorban, hogy a munkás kéz találjon munkát itthon s ne kelljen a magyarnak messze túl a tengeren a megélhetés feltételeit keresni, mert a kivándorolt magyar nagyrészt elveszett a hazára. Harminez százalékot mutat ki a statisztika mint olyat, mely Amerika földjén nem talál otthont, visszasír az elhagyott anyaföldre s visszatér ide boldogulva vagy újabb nyomorra találva.

Ne az utlevelek soron kívüli elintézése képezze a miniszter és közigazgatás főcélját s ne a Cunard Liné utasainak jó ellátása legyen törekvésük tárgya, hanem az itthon maradók üdve és boldogulása.

Terjessze ki védő kezét a távolba szakadt fiaira is, de abban keresse és találja fő gondját és munkáját, hogy itt legyen biztosítva a magyarnak megélhetése és jóléte. — A kivándorló magyarral vesz a fajmagyar s a helyébe betululó kazár elem növeli a benmaradók nyomorát.

Évezredek előtt elmúlt csaták ujulnak meg modern alakban a ki- és bevándorlások mozgalmában.

A keletről indult akkor is nyugatfelé a népvándorlás, keletről indul ma is, de messzebb — a tengeren túlra s nem Ázsiából, de a nagy orosz birodalomból, hol a szláv faj nem tudja s nem akarja magába fogadni a kazárt.

3538 embert vitt ki e mozgalom csak ez évben megyénk területéről, az év végéig meg fogja ütni a 4000 et a kivándorlók száma, az évek óta tapasztalt emelkedésből következtetve, jövőre e szám ötezret fog kitenni s ha a köz, az állam, a kormány, a közigazgatás útját nem

TÁRCZA.

Törvényszerűség és célszerűség az emberi életben.

Irta: **DR. CSERNAY DÁNIEL.**

Törvény és rend van az egész világban. A csillagok miriádjai felett egy megdönthetetlen hatalom uralkodik a kezdet óta mindig, a gönczölszékér, a kaszás csillag évről-évre, napról-napra úgy jelentkeznek felettünk a világűrben, mint azt Assiria, Babilónia évezredek előtt élt tudósai leírták, ez a mi hűlő planetánk, a föld, évezredek óta meghatározott módon és időben végzi forgását, a tavasz, nyár, ősz és tél évről-évre azzal a szigorú pontossággal követik egymást, mint követték akkor, mikor még azok felett a népek felett ragyogott a mi melegítő napunk, melyeknek sirjain a mi világunk uőtt fel, a kicsi mustár magból kel ki ma is az óriássá fejlődő fa s a föld, melynek porából táplálkozik testünk, sirja lesz a ma élőknek ép úgy, mint a régen kihült szívnek.

Nincs a nagy természet, a világ évezredes rendjében egy kicsi csillag, törvényében egy jotta, melyet az ember megtudott volna változtatni azóta, mióta megjelent a földön, hogy annak ura, királya legyen.

Királya a földnek, de oly királya, ki a mint a mindenség törvénye szerint lett itten királylány, úgy a mindenség törvénye szerint viselheti is királyi koronáját. Abban a perczen, melyben megszületett, melyben e világba lépett, e világ törvényei közé is lépett.

Az a törvény, mely a csillagok járását kiméri, kiméri az ő járását is, az a törvény, mely a természetvilág törvénye lett, törvénye lett neki is, nehogy megzavarhassa törvényét annak a világnak, melynek közepébe lépett.

Az ember nem ura cselekedeteinek, nem ura sorának, akarata nem szabad, hanem megkötött, vagyis ur felette a törvényszerűség, a determinismus.

Hite volt ez minden népnek, a fátnomot, a sorsot istenként tisztelték a rómaiak, fatalismusba hisz ma a mohamedán, Kálvin praedestinációja, a katolikus vallás praescientiája mint supponálja azt a determinismust, azt a törvényszerűséget, mely az emberi cselekedetek szabályozója volt és lesz mindig.

állja, 1000, 1500 lesz az évi emelkedés, — és a megye lélekszáma marad változatlanul, mint eddig 170—180 ezer körül, s messze marad a 30 millió magyar ideje.

Mi a második fő kellék, hogy a profeczia valóra váljék?

Jó közegészségügy. — Mig az öt éven aluli gyermekhalandóságban elül halad Magyarország, mig a tudóvésznek nálunk lesz a hazája — csak álmodhatnak nagy Magyarországról.

Egészséges gyermekek, munkabíró férfiak s magas aggkor azok, melyeknek ügyét szolgálni kell közegészségügyünknek.

Hogy e tekintetben történt valami, nem tagadhatjuk. — Törvényünk van az elhagyott gyermekek gondozásáról s a törvény becsülettel vegre is hajtatik.

Városunkban is most nyit meg az állami gyermekmenhely nagyszabású épülete, hol egy igazgató, egy gondnok s egy orvos fáradoznak azoknak a szerencsétleneknek megmentésén és felnevelésén, kik azelőtt csak a halálzási continenst emelhették volna.

Mindamellett közegészségügyünk csak bölcsőkorát éli.

Azt hisszük, ha orvos és patika van — már minden van; — pedig az orvos és patika még nem közegészségügy. — Ezek a beteget vagy meggyógyítják vagy nem — a hogy sül. — Az orvosi tudomány még nagyon hátra van s bármennyire fog előre jutni, annyira soha nem haladhat, hogy a halált kizárja e földről.

A jó közegészségügynek a főteendője: megelőzni a betegségeket, a gyógyítás csak második gondját kell, hogy kepezze.

Piszkot, szennyet, gázt meg nem tűrni, jól táplálkozni, jó levegőt, szobában lakni fontosabb és szükségesebb dolog, mint pilulát bevenni.

Mi pedig a piluláknál vagyunk, vagyis a

És mégis azt látjuk, hogy az emberek a törvény szerűség ezen kényszerének hatása alatt szabad akarataknak tartják magukat.

Filozofus és laikus egyaránt hirdeti az akarat szabadságát, bár a determinismus hatása alatt cselekszik s a statisztika segítségével következtet az akarat törvényszerűsége folytán jövőre akkor, mikor elméletet állít fel a feltétlen szabadságról s azt mint jogot elismertetni kívánja.

Mindennek, a mi van, bizonyos céljának kell lennie. Előttünk van az örökös „miért?” A legkisebbtől a legnagyobbig minden dologra vonatkozólag megjelenik e kérdés; okozati összefüggés nélkül, cél nélkül nincs, nem lehet semmi, a cél pedig feltételezi az eszközöket, fel a rendet, a törvényt; ok és okozat, cél és eszköz, törvényszerűség és célszerűség válthatlanok egymástól.

És ha cél van mindenben, ha mindennek, a mi van, céljának is kell lennie, akkor nem lehet cél nélkül az ember sem.

Ha pedig célja van, szükségképp e célnak kell irányítani tetteit.

És ezzel vas következetességgel el kell jutnia oda, hogy ne a vak eset, a véletlen, a kiszámíthatatlanság irányozza cselekedeteit, vezesse életét, hanem egy szigorú törvény, mely a cél érdekében áll tenn, mely a cél érdekében levő irányvonalról, cánontól semmi eltérést nem engedhet, mert különben elérhetlen volna maga a kitűzött cél is.

Az élet célja követeli a célszerű életet, vagyis a célszerűséget, s a célszerűség supponálja, megköveteli a törvényszerű életet, vagyis a törvényszerűséget.

Ez törvényszerűsége az emberi életnek. E két erő: a törvényszerűség és a célszerűség az emberi életnek iránytűje, az emberi cselekedetek legtöbb mozgatója.

Lássuk e kettőnek működését az emberi életben, ezeknek hatását az emberi cselekedetekre; az egyik ki fogja zárni az akarat szabadságát, a másik pedig igazolni fogja azt, hogy cselekvéseink második irányzója az értelem, az értelmi belátás.

Mit értünk törvényszerűség, determinismus alatt? Azt a szükségszerűséget, melynélfogva bizonyos előzményekből bizonyos következmények folynak, melynek folytán

második státióznál akkor, mikor az elsőt kellene megépítenünk. — Ez nem haladás!

Ez az út nem vezet nagy Magyarország felépítéséhez.

Mi kell még, hogy a profeczia teljesüljön? Magyar népoktatás . . .

Mig az ország széleit gyűrű alakban idegen anyanyelvű, magyarul nem tudó tót, ruthén, szász, oláh, szerb, horvát, német néptömegek veszik körül, melyek a magyar nyelv tanításáról intézkedő, már negyedszázad előtt meghozott törvény daczára sem ismerik a magyar szót, mig az ország szívében meg lehet élni a magyar nyelv tudása nélkül — addig ne higyjünk a nagy Széchényi mondásának, hanem vagy busongjunk a kurucz-nóták hangjainál a volt Magyarországról, vagy pedig — és ez a teendő — magyarosítsunk tüzzel vassal, legyünk sovíniszták élet-szükségletből.

Legyen joga az idegen nyelvű magyar honpolgárnak saját anyanyelvén beszélni, saját anyanyelvét cultiválni, de ne legyen Magyarország közügyébe beleszólása, ha ennek az országnak nyelvét nem érti, ha magyarul nem tud.

Magyarországnak egész magyarokra van szüksége, olyanokra, kik nemcsak érzületben, de nyelvükben is magyarok.

És ha majd a lakosságnak nem 54, hanem 100 százaléka szól az édes haza nyelvén, ha e 100 százalékból 1 százalék se lesz kénytelen messze túl a tengeren keresni a megélhetés feltételeit, akkor lesz kilátás arra, hogy 30 millió magyar lakja a 4 folyó és 3 hegység környékét; s akkor teljesül a nagy Széchényi mondása, hogy Magyarország nem volt, hanem lesz.

Ezek a gondolatok jutottak eszembe, mikor a nagy Magyarország épületének falába egy követ illesztettek be városunkba az állami gyermek-

az adott viszonyok között bizonyos jelenségeknek szükségképp elő kell állniuk, vagyis értjük azt a szükségszerűséget, amelylyel a lények állandóan bizonyos tulajdonságokkal jelentkeznek, amelylyel egymásra hatásuk bekövetkezik s e hatások következtében az okozati összefüggés mutatkozik.

E szükségszerűség, ezen okozati összefüggés pedig nemcsak a természeti világban uralkodik. Az emberek, kik e széles földkerekségen élnek, bár száz- és százféle külön nép-sajátságok alkotnak, bár erkölcsük, fejlődésük, szokásaik, életmódjuk tekintetében egymástól annyira eltérők lehetnek, lényegükben egységesek; az emberi öntudatnak és akaratnak megvan a maga változhatlan lényege, melynél fogva egész élete, összes cselekményei a természet meghatározott törvényszerűségei között folynak le; szellemiségének lényege, ténye az, hogy a változhatlan világhoz lévén kötve, annak törvényei ellenére nem cselekedhetik.

És ezt igazolja ma már nagyban a statisztika tudománya. A számok megdönthetetlen törvénye az emberi élet törvényszerűségének legtöbb igazolása lett. A nagy számok megdönthetetlen eredményeként áll előttünk az az igazság, hogy amint van törvénye a természeti világnak, úgy törvény uralma alatt él az embervilág is és nem a vak eset az, mely annak életét irányítja.

A születések, házasságok, halálzások rendes hányada s átlaga meglepő egyformasággal jelentkeznek; a biztosító társaságok a halandósági táblák alapján matematikai bizonyossággal számítják az emberi életkor átlagát s építik erre nyereséges biztosítási ügyleteiket, mely ma már nem kockázat, hanem gyakorlati alapokon nyugvó életképes vállalat.

A bíróságok előtt lefolyt bünyenyítő perek nyomán felépült morálstatisztika az erkölcsi élet elfajulásának megbízható fokmérőjeként szerepel s a visszaeső bűnösök periodikus száma nemcsak a visszaesők átlagáról nyújt felvilágosítást, hanem megdönthetetlenül igazolja, hogy az emberi cselekedetekben a törvény az ur, mert a visszaeső bűnös ugyanazon körülmények között mindig ugyanazon gáztetteket szokta elkövetni, lévén az ő akarata, cselekedete nem szabad, hanem törvényszerű, vagyis az előzményekből szükségképp okozati összefüggés szerint megjelenő.

De hát ez nem is lehet másként; az embernek lényege az, hogy okos lény, vagyis okszerint cselekvő s ha ennek daczára nem ok szerint cselekednék, hanem

menhely épületének felavatásával, hogy megmentsenek az életnek, a hazának, a magyarságnak sok oly gyermeket, kik ez intézmény nélkül örökre elvesznének. Dr. Cs. D.

Az állami gyermekmenhely megnyitása.

Ritka szép ünnepély folyt le folyó 14-én városunkban. E napon tartott meg az állami gyermekmenhelynek ünnepélyes megnyitása, illetve adatott által az intézmény hivatásának.

Ünnepe volt e nap a vármegyének és a városnak, mert az új intézmény, a szép modern épület a vármegye és város lelkes hölgyeinek és egyes férfainak buzgó munkája és törekvése folytán épült fel.

Az előre hirdetett ünnepség programját megvárta ugyan a kellemetlen őszi esős idő és nagy sár, azonban a lelkesedést és érdeklődést nem. — A hol a szív dobog és annak rejtekét az igazi önzetlen lelkesedés hatja át, ottan nincsen akadály, ottan nincsenek mellék-körülmények, a melyek azt lankasztanák. — Bármennyire is nyomasztólag hatott az idő keserősége a közönség kedélyére, a lélek legnemesebb hajlékához nem fért abból egy szemernyi sem, sőt ellenkezőleg, az ég könnyei növelték a szívek örömkönyeit.

Lelkes hölgyeink, kik rövid idő alatt nagy ellenáramlattal szemben és nagy küzdelemmel hordták össze ez intézménynek, az épületnek soha el nem porladó köveit, a melyet azután az állam rakott rendszeresen össze, most is az utolsó órában, a midőn nagy munkájuk örömmé lett, megmutatták, hogy itt még meg nem állanak, mert e napon ismét a jótékony, a szeretet, a könyörület egy másik hajlékának az új árva-nyomorék gyermekek otthonának nyitották meg ajtaját.

Kapcsolatos volt ez ünnepély a gömörmezei Fehérkereszt egyesület éves közgyűlésevel, a melyen az egyesület beszámolt működéséről, s egyuttal a mennyiben eddig gyámoltott gyermekek állami gondozásba és védelembe vétettek által, megnyitotta új árva-nyomorék gyermekek otthonát régi helyiségében, ahol eddig is már 3—4 gyermek bízog az élet mankóján, kik különben elvesztek volna.

Az ünnepélyes megnyitásra megjelentek: Ruffy Pál kormánybiztos, ministeri tanácsos, a gyermekmenhelyek országos felügyelője, Karsay Sándor belügyminist. titkár, az ügyek előadója, Ybl Lajos műépítész, az épület tervezője, mint vendégek és a megyeházán szállottak meg.

Az ünnepély az alispán ismert vendégszerető házában egy fényes ebéddel vette kezdetét, melyen jelen voltak: Hámos Lászlóné főispánné, Ruffy Pál minist. tanácsos, Tornallyay Zoltánvő és leánya Margitka, Bornemisza Lászlóné és Hámos László főispán társelnökök, Kern Adolfné és Baksay Dezsóné alelnökök, Bornemisza László alispán, Karsay Sándor belügyminist. titkár, Ybl Lajos műépítész, Lukács Géza főjegyző, dr. Löcherer Tamás igazg. főorvos, Eperjessy József pénztárnok, Söldos Béla megyei aljegyző és Komáromy István titkár. A fényes ebédnél az alispán elnök és alispán igazi magyaros vendégszeretettel halmozta el a vendégeket.

Ebéd után 3 órakor tartotta a Fehérkereszt-Egyesület évi közgyűlést a vármegyeház kisebbik tanácstermében, ahol jelen voltak: Ruffy Pál ministeri tanácsos, országos felügyelő, Karsay Sándor belügyminist. titkár, Ybl Lajos műépítész, mint vendégek. A Fehérkereszt-Egyesület részéről az elnökségből: Bornemisza Lászlóné és Hámos László főispán társelnökök, Kern Adolfné és Baksay Dezsóné alelnökök, dr. Löcherer Tamás igazg. főorvos, Eperjessy József pénztárnok és Komáromy István titkár. A választmányból és az egyesületi tagok közül a következők: Bornemisza László alispán, özv. Bernáth Gyuláné, Druisner György kir. tanfelügyelő, özv. Csider Antalné, Czinke Istvánné, Eperjessy Józsefné, Fábry János, Fülep Benjaminné, Goszleth Lajos, Gundelfingen Mártha és Marcsa,

teljesen szabadon, függetlenül attól, megtagadná saját lényegét.

Általában az életben nem tartjuk természetes, józan eszű embernek azt, ki megfontolatlanul, okszerűtlenül cselekszik s a jellemes, okos embernek az ismert előzmények után s adott viszonyok között rendesen előre tudjuk cselekvésmódját, mert tudjuk, hogy mely okok szerint szokta magát elhatározni; s ha látjuk, hogy egyik vagy másik ember így vagy úgy cselekszik, önkéntelenül is összehasonlítjuk azt a mi cselekvésmóddal és ítéletet szoktunk alkotni ilyenféleképen: „én azt nem tettem volna”, vagy „én is épen úgy cselekedtem volna”.

De ha tovább megyünk s pusztán abból a tényből indulunk ki, hogy az anyagi világban törvényszerűség uralkodik; ezzel egyszersmind el kell ismernünk az ember-világ törvényszerűségét is, mert különben az ember az ő szabad akaratával felforgathatná az anyagi világ törvényszerűségét.

Hivatkozhatunk mindennapi cselekvésmódunkra, intézményeinkre, melyek mind nem az emberi szabad akarat, hanem ellenkezőleg annak törvényszerűségén épülnek fel, supponálják azt.

A büntető codex talán az akarat szabadságán tételezi fel, tán azért büntetjük a gyilkost, a tolvajt, mert akaratát szabadnak gondoljuk? Épen ellenkezőleg. Mert tudjuk azt, hogy annak a bűnösnek, annak a gyilkosnak, vagy tolvajnak akaratát nem szabad, hanem törvényszerű, odaállítjuk a büntetést tilalomfául, tudva azt, hogy a büntetett a körülmények hatásától független nem lehet, hanem annak kényszerre alatt határozza el cselekedetét. A tolvaj, ki éhségében lopni szokott, hogy azzal éhségét csillapítsa, e célból nem a lopást, hanem a munka általi szerzést fogja használni, ha a büntetést a tolvajlás tilalomfául látja.

A megrögzött gyilkost miért ítéljük halálra, ha nem azért, mert akaratát törvényszerűnek tartjuk, vagyis tudjuk róla, hogy ő ellenkező esetben ismét és ismét csak gyilkolna?

A mint a 2 hidrogén és 1 oxigén vegyítésétől okvetlenül előáll a víz és nem más vegyület, a mint a tüze öntött olaj megsokszorozza a láng erejét s élesíti a tüzet s a hegy tetején megindult lava a völgybe érve, mindent pusztító veszedelemmé válik, vagyis amint egy

Gundelfingen Józsefné, Gundelfingen József, Hámos Lászlóné főispánné, Hevessy Bertalanné, Hámos Aladár, Jelinek Bertalanné, Juraskó Jakab, Krausz Gyuláné, dr. Kovács László polgármester, dr. Kármán Aladár, Kerekréthy Miklós, Lengyel Györgyné, Lukács Gézáné, Lukács Géza főjegyző, Lichtschein Adolfné, Lévai Izsóné, Lengyel Iluska, Lukács Margitka, Lengyel Ivánné, Lengyel Iván, Löcherer Tamásné, Lovas Árpád, Máriássy Lászlóné, Máriássy László, Máriássy István, özv. dr. Mari-kovszky Istvánné, dr. Meskó Miklós, dr. Meskó Miklós főorvos, Molnár Józsefné, Molnár József, Máriássy Irén, Pitta Lipót, az épület építője, Ragályi Gézáné, Soós Ferenccné, dr. Söldos Béla, dr. Sigmund József, Szakall Vinczéné, Szakall Vincze, Széman Endre, Tornallyai Zoltánné, Tornallyai Margitka, dr. Veres Samuné stb. (Kinek neve véletlenségből kimaradt, kérjük velünk közölni.)

Az impozáns közgyűlést Hámos László főispán társelnök nyitotta meg érzékeny, nagy hatást keltő szavaival; visszatérek az egyesület rövid, de érdemekben gazdag multjára, elősorolja a sok küzdelmet és a sok jótékony-ságot, melylyel az egyesület minden oldalról támogatva lett. Egyidejűleg bejelenti, hogy az egyesület egyik halhatatlan nevű alapítójának, a boldog emlékü Andrássy Francziska grófnőnek árván maradt hitvese, gróf Andrássy Dénes újlag 4000 koronával szaporította az egyesület vagyonát. Ezek után üdvözlöi Ruffy országos felügyelőt, Karsay ministeri titkárt, Ybl építész és az elnökséget, valamint meleg szavakban a jelenlévőket.

Főispán elnök ez után az ülést egyidőre felfüggeszti és az állami gyermekmenhely megnyitására térnek. Az új díszes épület csarnokában Hámos főispán, a ki itthon van, Ruffy országos felügyelőt üdvözlöi, mint vendéget, ez után pedig Ruffy remek szavak kíséretében Hámos főispánt, mint a kormány képviselőjét. Hámos főispán ez után által adja az épületet dr. Löcherer Tamás igazgató főorvosnak, a ki azt megilletőve veszi által és igéri, hogy alkalmazottaival együtt igyekezni fog minden időben hivatásának és kötelességének megfelelően.

Az érzékeny üdvözlések és kézszerítések után a díszes épületet tüzetesen tekintették meg, a mely után a vendégkönyvbe jegyezték neveiket.

Visszatérve a megyeházára, Hámos főispán elnök ismét megnyitotta a gyűlést, a hol Bornemisza László alispán emelkedik fel és a töle megszokott ékes szavakkal esetelíti a mai nap fontosságát. Üdvözlöi Ruffy országos felügyelőt s köszönetét fejezi ki vele szemben, hogy segédkezet nyújtott az állami gyermekmenhelynek itteni létesítéséhez, majd pedig Rimaszombat város polgármesterének, dr. Kovács Lászlónak ajánlja az ügyet figyelmébe. Ő részéről a jövőben is minden lehetőséget meg fog tenni az ügy érdekében.

Ez után Ruffy Pál felügyelő beszél, zászlóját hajtja meg lelkes hölgyeink előtt, kiknek munkáját magasabb helyen is felismerték s annak a sikeres, buzgó munkának eredménye az, hogy az állami gyermekmenhely, a szeretet temploma Rimaszombatban épült fel. Kéri továbbra is a hölgyeket, hogy a szent ügyet ne hagyják el egy pillanatra sem.

Molnár József csak röviden kíván szólni, de mindenki érzelmét véli akkor tolmácsolni, midőn Hámos László főispán elnök irányában fejezi ki az egyesület köszönetét.

Hámos László meghatva mond köszönetet, azonban ő is a lelkes hölgyeknek nyújtja az érdem babérokoszorúját.

Ezután dr. Löcherer Tamás igazgató főorvos olvasta fel nagy gonddal összeállított évi jelentését, amely egész terjedelmében jegyzőkönyvbe iktattatik és az évkönyvbe foglaltatik, amelynek szerkesztésével és kiadásával titkár bízott meg.

Végül Karsay Sándor minist. titkár olvasott fel egy sikerült tanulmányt a gyermekvédelemről, amelyet nagy érdeklődéssel hallgattak és tetszéssel fogadtak.

Ezzel a gyűlés befejeztetett és az új épület rendeltetésének, magasztos céljának általadatott.

bizonyos előzménynek az okozati összefüggés folytán bizonyos eredmény felel meg: úgy az állati és emberi életben is ugyanazon előzmények mindig ugyanazon eredményre fognak vezetni. A tigris éhségében állatot vagy embert marczangol szét s fal fel, a szarvas szomjúságában a forrás vizét keresi fel szomja csillapítására s az ember, az okos, az ok szerint cselekvő lény hasonló okozati összefüggés következtében keres táplálékot éhsége kielégítésére, keres menedéket, vagy épít várat, emel fegyvert az ellenséges támadás legyőzésére.

Bizonyos körülmények között okvetlenül bizonyos cselekmény s ezt megelőzőleg bizonyos akarat következik be részéről s míg a körülmények nem változnak, más akarat nem következhetik be.

Ez nem is lehet másként. — Minden, a mi történik, bizonyos okoknál fogva szükségképpen történik, az akaratnak minden nyilvánulása tehát a reá ható okok, motivumok folytán szigorú szükségképpé áll be, ép úgy mint a fennebbi példában a 2 hidrogén s 1 oxigén vegyüléséből szükségképpé a víz vegyülete áll elő, vagyis ép úgy, mintha a természetben adva vannak valamely esemény összes feltételei, az eseménynek be kell következnie.

Lehetnek ez előzmények, ez okok akár külsők, akár belsők, az eredmény nem változik, mert a külső okok vagyis ésenkivüliek, a természet szükségképpé rendjében lévő, az ember akaratát által semmi körülmények között meg nem változtathatók, pl. az éhség szükségképpé annak kielégítését fogja eredményezni s hogy ez rablás, lopással vagy szerzéssel történik-e, az ismét egy a külső mint a belső okoktól fog függni, nem pedig a szabad akaratától; a belső okok vagyis az észbeliek pedig éppen az ész lényegénél fogva szükségképpé az okok szerinti akarást vagyis az akarat törvényszerűségét fogják érvényre emelni.

Az akaratban ugyanis valaminek hiányát érezzük, melynek eltüntetését célozza maga az akarat, akár úgy, hogy valamit szerzünk, ami kellemes, akár pedig hogy valamit eltávolítsunk, ami kellemetlen érzelmeket kelt. Az akarat ennek a lelki iránynak általános megnevezése, mely különböző fajokat foglal magában, mint kívánság, vágy, akaródzás. A kívánságban nem törődünk a cél elérhetőségével, e vágy az elérhetlenre is tör, az akaródzásban

Méltóságteljesen emelkedik a díszes épület, a szeretet temploma, melynek oromzatát lelkes hölgyeink szívjósága és önzetlen buzgó munkája aranyozza be az idők végéig.

Gyűlés után Hámos Lászlóné főispánné és Hámos László főispán szívélyesen hívta meg a jelenlévőket egy barátságos lakomára, amelynek során Ruffy orsz. felügyelő a főispánnét, Hámos főispán a vendégeket, Bornemisza alispán a főispánt, majd pedig ismét a főispán az alispánt és a vármegye tisztikarát élteti meleg szavakban. Páratlan volt az a figyelem, melyben a főispáni pár vendégeit részesítette. A gyönyörűen felterített és felvirágzott asztalok mellett a késő éjjeli órákig maradt együtt az illustris társaság a legjobb kedvben, sőt a cigány sem maradt el és egy pár gömöri ropogós csárdással is megörökítették e napot.

Kórházat Jolsvának!

„Oly kevesen vagyunk, hogy az apagyilkosnak is meg kellene kegyelmezni!” S ugy is van! Csak a halál nyila nem kegyelmez. Sorra dönti kicsinyet és nagyot a hideg földre. Meg kell nyugodnunk a sorban! Meg is nyugszunk. Csak akkor kél egy-egy elfojtott sóhaj, egy-egy erősebb zokszó és egy-egy zugolódás a kebleinkből s ajkainkon, ha az erő, maga az élet, az okos agy s a munkás kar, a társadalomnak s e honnak hasznos munkás tagja dől ki a sorból. S ha ilyenek sem kegyelmez a halál dermedt hidegére!

Igaz, hogy „Odalenn már nem fáj semmi!” s hogy ott jobb élet várja, hogy örökké nem fedi a sir éjjele. De mikor még itt volna helye, hisz oly kevesen vagyunk! Különösen a munkás, a föld népe. Munkaerőben szűkölködünk régtől s főleg Amerika óta. A munkáskar mily megbecsülésben van ott. Újabb hazánkban is foglalkoztatja az intézőkörök figyelmét a néposztály szellemi s testi jóléte. S méltán! Egyesek, testületek annak szolgálatában állanak. Nem hivatásból, kötelességszerűleg, de önként lélekből, szívből, nemes lelebaráti szeretetből. Még az egész társadalmat nem hatotta át a krisztusi szeretet! A lelebaráti szeretet példányképe pedig mintha ma újból itt járna közöttünk. Ugy érzem. Mintha szelleme itt lebegne megénk felett állandóan. Mintha az égi trónusáról áldó karjával felénk intene, mondván: „Ne sirj!” Mintha ki-nyujtva látnám azt a kart, amelynek varázsereje a holt leányzó felkél és beszél! Nem is sirnak ott, hol az ő szelleme letörli a könnyeket s nem is hal meg a leányzó. El és beszél! El Andrássy Dénes gróf lelkében tovább s beszélnek nemes cselekedetei; s ezek között az, hogy Jolsva r. t. városnak kórházalapításra kétezer koronát adományozott.

Kórházat Jolsvának!

Azt hiszem, hogy egyik-másik nagynak és merésznek tartja Baltazar János ev. lelkész eszméjét, akinek kérelmére jött az első alap. Pedig nem az! Nem is felesleges, sőt szükséges. Feleslegesnek csak az tartja, aki nem tudja, hogy a Garam-Murány és Ratkó völgyének területén közel 50,000 ember él; amely szám nagyobb lesz, ha Csetnek völgyét is veszük. Nem felesleges — sőt szükséges — mert Rozsnyó és Rimaszombat nem képes befogadni a betegeket s mily távolság e vidékről. Feleslegesnek csak az vallja, aki nem ismeri a viszonyokat, vagy aki Jolsvát az „Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képbén” című vállalatból úgy ismeri, hogy két kórháza van.

Mekkorát ámultam, midőn egy utazásom alkalmával két kórházzal rendelkező városomhoz gratulált a barátom s főleg midőn azt oly vállalatban nyomtatva láttam.

Sajnos, Jolsván kórház nincs, csak az evang. és róm. kath. egyházaknak van egy-egy szegényháza, amit elég hibásan, kórháznak hívtak és hívnak. Jolsva az említett vidéknek gócpontja s 3 polgári, 1 katonai orvossal bír s ezért alkalmas is arra.

De hol van a többi ezer! Első sorban azon vidék társadalmánál, erkölcsi testületénél, polgári községeknel, másodsorban az egész megye társadalmán át, s az állam-

nem kívánjuk komolyan a célt, csak szeretnénk akarni. A valódi akarat ott van meg, hol oly cél után törünk, melyet elérhetőnek hiszünk, tehát hol azt a hiányt, melynek eltüntetését óhajtuk, kívánjuk, melynek betöltése után vágyakozunk, melynek realizálását célozzuk.

Az akarat fogalmával ebből kifolyólag tehát meg kell különböztetnünk; 1. a célt, mely az akarat tárgya, mert cél nélkül nincs akarat, valamint akarnunk kell; 2. az eszközöket, melyek segítségével a célt el akarjuk érni; 3. az okot, a motivumot, mely indítója, mozgatója akaratunknak, — ez pedig maga a cél.

E három, tulajdonképpen két mozzanat eredménye az akarat, melynek folytán a világban végbemenő változások képezik az akarat eredményét vagyis az ok okozatát: a cselekményt, a tettet.

E szerint tehát csak az akarattól, melynek t. i. célja van, származhatik a tett vagy cselekedet; — e viszony pedig semmi más, mint az ok és okozati viszony vagyis az okság.

Ha adva van a motivum, adva van az akarat is, mely oly szükségképpen áll be, mint a hó olvadása, ha a nap rásüt.

Azt mondják, hogy eszerint nincs erkölcsi mérlegelés s hogy csak az akarat szabadsága az, mely mellett erkölcsi cselekedet létrejöhet.

Csak hogy az erkölcs a célszerűség kérdése. Amit ma helyeslünk mint erkölcsi tettet, holnap talán a büntető törvénykönyv legszigorubb paragrafusával fogjuk üldözni. A régi görögöknel a tolvajoknak istenük volt: Hermes a kezdetleges népek az elvételt, a zsákmányt erkölcsösnek tartották, ma pedig szent a tulajdonjog, hajdan a nőközösség nem volt erkölcsiellenes, de már a házasságon kívüli közösülés erkölcsiellenes, de már a socialismus döngeti a házasság intézményének falait s lehet, hogy a feminismus teljesen egyenlősítve a nőt a férfival, a jövőben ép úgy meg fogják becsülni a gyermekes leányt, mint ahogy megbecsülik és szentnek tartják ma a házasság intézményében létrejövő anyaságot.

Akaratunk törvényszerű lesz akkor is ép úgy, mint törvényszerű ma, csak hogy akkor motivumai mások lennének, más irányban, más cél végett másféle külső cselekményekben fog nyilvánulni. (Folyt. köv.)

nál. Hát nem volna több Andrassy a megyében, vagy legalább öt követő?

Hát kihalt volna már a környék, a részvét s abelyett az önzés és nembánomság ütött volna tanyát! Hát nincs-e azon vidékek nemesen érző, gondolkodó s áldozatkész nagybirtokosa? Említem e a nagyipari vállalatok tulajdonait, a Coburg-uradalmat, a rima-murányi bányaműveletet, a hisnyóvízi vasgyárat.

Jolsva, Nagyrőce r. t. városokkal az élén a garami és nagyrőcei járás 49 községe — mondjuk 5—10 év alatt — nem tudna összegyűjteni társadalmilag, költségvetésileg 60—100,000 koronát? És akkor állani fog a kórház s abban gyógyulást találhat és nyerhet legalább 40—50 ember, aki különben az élet zivatarában, a nyomor, a szükség és közegészségügyünk rendezetlensége miatt idő előtt pusztulna el.

A kor intő szava is annak létesítését parancsolja! Nemes keblek adakoztak! Az ember- s a hon-szeretet nevében kapták meg az embereket, e nagy vidék az áldozatot! A jó Eg pedig jutalmazza azokat, kik e nemes és nagy cél szolgálatába állnak! *Poltz.*

A főispán bizalmi kérdéséhez

A „Putnok és Vidéke” hetilap f. hó 5-én megjelent 1-ső számában a következő közleményt olvastuk:

„Megyebizottsági gyűlés. Az október hó 29-én tartott megyebizottsági gyűlés Gömörvármegye főispánjának: Hámos Lászlónak bizalmat szavazott. Együttal megintertpellálta, hogy a jelenlegi törvénytelen kormány szolgálataiban hajlandó-e részt venni. Minthogy a főispán ur úgy gondolkozik, hogy ha ő nem, akkor más valaki idegen állhat, azaz erőszakoltatik a megye nyakára, a megyéje iránti szeretetből a jelenlegi kormányt — törvénytelenége dacára is — támogatja.”

Minthogy ezen közlemény nem felel meg hűségesen a megyebizottsági közgyűlésnek főispánunkkal szemben kifejezett teljes bizalmi megnyilatkozásának, s alkalmas a közönség közvéleményének megtévesztésére, — kijelentésével annak, hogy politikával nem foglalkozunk, s hogy ez alkalommal is csak a szigorú tények megvilágítására kívánunk szorítkozni, — közöljük a vármegyei bizottsági közgyűlés jegyzőkönyvének ide vonatkozó kivonatát egész terjedelmében a következőkben:

„Főispánunk ő méltósága a hazafiai aggodalom borús érzelmével szállal fel, megemlíti, hogy csaknem másfél évtizedre terjedő főispánúsága ideje alatt hazánk a jelenlegihez még csak hasonló válságos helyzetben sem volt, s valóban elkövetkezett ideje annak, hogy minden hazáját igazán szerető honfi fokozott erővel munkálja a válságos politikai helyzet célirányos kialakulását; nem kívánja, mert nem is kívánhatja, hogy bárki is félre tegye hazafias meggyőződését; de komolyan figyelmezteti a törvényhatóság egyetemét, hogy — bár a legszentebb cél a haza és üdvének érdekében is — a tulhajtásokat kerülje, megnyilatkozásaiban tartsa meg önzetlen hazafiságát és a törvényes alapoktól csak egy lépésnyire sem távolodjék el; mert csak a törvény szigorú megtartása biztosíthatja a jogrend fennállását. És midőn a köztanácskozás tárgyává veendő közügyeket a törvényhatóság tárgyilagos elintézése alá bocsátja, — azon édes reményének ad kifejezést, hogy a vármegye bizottság tagjai — ma is, midőn valószínűleg utolsó alkalommal vezeti főispáni minőségében a közgyűlést, — ezen tiszta hazafiai érzelmekből fakadó figyelmeztetését megszívlelni fogják:

Es ezzel a közgyűlést megnyitottnak jelenti ki.

A főispáni megnyitást követőleg Szentiványi Árpád vármegyei bizottsági tag szállal fel, s reá mutat azon közismert tényre, miszerint Hámos László az általa jelenleg is elfoglalva tartott díszes állását soha nem kereste; hosszú működésének egész ideje alatt hazánknak s vármegyénknak igaz fiaként mindig a közügyeknek volt tantoríthatlan zászlóvivője; a ki az ő bölcs mérsékletével s tapintatos bánásmódjával nagyban elősegítette azt, hogy vármegyénknak kebelében a pártusák soha elmérgesítve nem jelentek. Hangsúlyozza, hogy soha nagyobb szükség nem volt arra, mint jelenleg, miszerint a főispáni méltóság oly egyén által legyen betöltve, a kinek személyét a közbizalom és az osztatlanul tiszteletteljes szeretet övedzi az egész vármegye közönsége körében; hivatkozik: a főispán tiszta lelki hazafiaságára s kéri, hogy szülő vármegyéjének békeességére való tekintettel, e nehéz napokban főispáni állását még akkor sem hagyja el, ha a politikai viszonyok egyéb vonatkozásai azt neki személyileg indokoltnak tűntetnék elő.

Majd Hanvay Zoltán kér szót, s a tőle megszokott magas szárnyalású ékes szóllásával tesz bizonyossá arról, miszerint az előző szónok híven tolmácsolta a vármegye közérzetét; s kiterjeszkedvén arra is, hogy a távozni készülő főispán ezen vármegyének az előtti magas erkölcsi szintjét nemcsak fenntartotta, de sőt azt emelte is, bizalmának nyilvánítása után meghatottan kéri a megmaradásra.

Határozat:

Vármegyénk közönsége politikai pártra való különbözőség nélkül lelkesülten üdvözlí pelsűzi Hámos László főispánt, s mint eddig úgy ezentul is biztosítja őszinte bizalmáról, ragaszkodásáról s változatlan tiszteletéről; s a vármegye közönsége érzületét híven tolmácsoló szónoklatok hatása alatt kérve kéri szeretett főispánját, hogy díszes állását — engedve a közóhajnak — továbbra is megtartani méltóztassék.

Mire az ünnepelt főispán a meghatottság érzetével azon örvendetes kijelentést teszi, hogy azon esetben, ha ezen vármegyeben a közbékét és a törvényes állapotokat biztosíthatja, — öröme szolgál and a vármegye közönségének támogatása mellett tiszti kötelességének további teljesítése; — de ismételtén is felhívja figyelmét vármegyénk közönségének arra, hogy politikai vonatkozásu határoza-

tainál a törvényesség köveleményeit a legszigorubb következetességgel tartsa szem előtt

Kelt mint fent.

Jegyzette s kiadta:

Lukács Géza, vm. főjegyző.”

Városi közgyűlés. Rimaszombat város képviselő testülete f. hó 23-án d. e. 9 órakor közgyűlést tart következő tárgysorozattal:

1. Szabadkai malom bérbeadása.
2. Polgármester hivatalos jelentése 1904. évi közgyűlésről.
3. Rimaszombat város 1906. évi költségvetése.
4. Az árvapénzeknek 1906. évre gyűmölcsötzetése.
5. Meszlényi Zoltán örökösai illetősége.
6. Dr. Gyürky Pál városi főjegyző szabadság idő engedélyezés iránti kérelme.

Hirek és vegyesek.

Személyi hírek. Hámos László főispánunk családjaival f. hó 14, 15. és 16-án városunkban időzött és számos látogatást tett és fogadott.

Bornemissa László alispán f. hó 17-én hivatalos ügyben Budapestre utazott.

Az állami gyermekmenhely megnyitása alkalmából f. hó 14-én és 15-én Ruffy Pál kormánybiztos az állami gyermekmenhelyek felügyelője, Karsay Sándor belügyminiszteri titkar ez ügyek előadója és Ybl Lajos műepítész, az épület tervezője városunkban időztek és a vármegyében voltak megszállva.

Áthelyezés. Kolba Oszkár m. kir. esendőrhadnagyot, rimaszombati szakaszparancsnokot, ki már 4 éve vezette az itteni szakaszt teljes meglegedésre és a közönség meleg rokonszenvét birta, váratlanul György-Szt. Miklósrá, Erdélybe helyezték által; ide helyére pedig az ottani szakaszparancsnokot: Glutz Ödön hadnagyot rendelték.

Uj főispán Nógrádban. Török Zoltán, a szomszédos Nógrádmegye közszeretnek örvendett főispánját saját kérelmére a király felmentette állásától s érdemei elismerésül őt a Lipót-renddel tüntette ki. — Nógrádmegye főispánjává ő felsége gróf Berchthold Arthurt nevezte ki.

Áthelyezés és előléptetés. A balassagyarmati honvédszázalajtól Hotsmann Rezső százados áthelyezett Jolsvára; Vikár Lajos hadnagy pedig Jolsváról Balassagyarmatra helyeztetett át.

A korcsolyázó egyesület választmánya mult vasárnapról elmaradt ülését ma 19-én d. e. tartja a Kaszinó társalgójában.

Egyetemes gyűlés. A hazai ág. h. ev. egyháznak az elmúlt heten Budapesten megtartott egyetemes közgyűlésén vármegyénkből, sőt városunkból is sokan vettek részt világi és egyházi nagyjaink közül. — Gyürky Pál ev. főesperes, egyetemes jegyzőnek, mint az általa teremtett országos nyugdíjintézet előadójanak a közgyűlés teljes elismerését és halas közönetét nyilvánította az áldásosan működő intézet bölcs vezetéseért.

Tanítói jubileum. Szelczen f. hó 12-én lelkes ünneplésben volt része Németh János ottani ág. ev. tanítónak, kinek 40 éves tanítói működése alkalmából tiszteletére szép órázótt rendeztek. A vallás- és közoktatásügyi miniszter elismerését fejezte ki az érdemes tanító működésével szemben, s e kitüntető és elismerő levelet, valamint a legmagasabb helyről nyert érdemrendet ez alkalommal adták át az ünnepelt tanítónak. A kir. tanfelügyelő az elismerő levelet és érdemrendet megküldte Zatykó János pongyeloki ág. ev. lelkésznek, a szelcei iskolások elnökének. A kishonti ág. ev. egyház főesperese megbizta Huvössy Lajos pokorági ág. ev. lelkészt azzal, hogy az ünnepeltnek az érdemrendet nyújtsa át. Huvössy Lajos f. hó 12-én nagy közönség jelenlétében magyar nyelven tartott istentisztelet után szép beszédben tolmácsolta az ág. hitv. ev. esperesség üdvözlét Németh János tanító előtt, méltatta az ő nemes, odaadó és buzgó tanítói működését s átnyújtotta az érdemrendet és a miniszter elismerő oklevelét. Majd Zatykó János pongyeloki lelkész lépett az oltár elé, meleghangú beszédben üdvözölte a jubiláns tanítót, s átnyújtotta a szelcei ág. ev. hívek szeretetének jeléül ajándékozott szép aranygyűrűt. Ezután Buzágh Béla pongyeloki ág. ev. tanító a kártársak nevében is kifejezte szép beszédben meleg üdvözlét és jókívánásait. Még Kengyel Lajos nagyszuhai körjegyző és az ünnepelt tanító egyik tanítványa mondott lelkes beszédet. Az üdvözlő szavak mélyen meghatották a gyermeknevelés terén negyven év óta működő tanítót, ki megilletődve köszönte meg a tisztelet és szeretet ékes megnyilatkozását. A szép ünnepély alkalmi imával végződött, mely után Németh János az ünnepelt tanító megvendégelte a tiszteletére egybegyűlteket, s a kis társaság a tanító hajlékában a fehérszantal mellett késő éjjelig kedélyesen mulatott.

Hangverseny. A helybeli egyesült protestáns főgimnázium tanári kara és ifjusága a jövő hó közepe táján játékos hangversenyt rendez, melyre nagyban folynak már is az előkészületek s a melyre előre is felhívjuk az ifjuság művészi haladása iránt érdeklődő nagy közönségünk figyelmét.

Közegészségi felolvasás. Dr. Urszinyi Gyula putnoki tekintélyes orvos f. hó 8-án a borsodmegyei tanítóegylet meghívása folytán a tanítók gyűlésén Miskolcon érdekes egészségügyi felolvasást tartott, melyet nagy figyelemmel hallgattak. A felolvasót a tanítótestület élénk ovációkban részesítette.

Anyakönyvi kinevezés. A m. kir. belügyminiszter Gömörvármegyében a dernői anyakönyvi kerületbe Dombos Sándor népisk. tanítót, a serkei anyakönyvi kerületbe pedig Králík Rudolf segédjegyzőt anyakönyvvezetőhelyettesekké nevezte ki.

Művészi záur. Napokon, éjeken át zuhogott az eső. Sár, loes-pocis mindantel. Erdőn, mezőn, falun. A városba menekül mindenki. A természet zord és kietlen lett. A nyirkos levegő, a hideg őszi szél szobába kerget mindenkit. Fáradtak vagyunk és — unatkozunk. Nincs,

ami a napi munkában elfáradt férfit felvidítsa. A nőket, a házi teendőktől, eseléd mizériáktól bágyadt, ideges asszonyainkat szórakoztatná, megpihentetné. — Nos, igen tisztelt hölgyeink és uraink, ne tessék búsulni! Örömhirt jelentünk. Osztatlan és igaz örömet. A mi munkás és eleven Nőegyesületünk a mellett, hogy óvja, védi az árvákat, segíti a szerencsétleneket, támogatja a tehetetlen elaggottakat, és csendben már is szervezi az iskolás gyermekek napközi otthonát: e sok gondja mellett gondol a mi szellemi szórakoztatásunkra is: *Folyó hó 25-én, azaz szombaton délután 5 órakor az egyesült protestáns főgimnázium tágas tornacsarnokában rendezi ez évben az első művészi zsűrt.* Zongorajáték, szavaltat, ének váltakozva fogja gyönyörködtetni azokat, akik szeretik a szépet. Az egyszerűséget. A fesztelen, kellemes társalgást. Szóval tartalmas és gazdag lesz a program. Neveket el nem árulunk. Sőt azt sem, hogy az egyes programpontok között még valami kellemes meglepetés is lesz. Tessék, jöjjenek el mind! Akik szeretik a nemesebb szórakozást. Férfiak és nők, ifjak és felnöttek egyaránt. Egyszerű ruhában! Minden nyugtózó feszesség nélkül. Hely, idő és program: mind azzal biztat, hogy aki eljő, nem fogja megbánni. A tavalyi zsúrok páratlan sikere, fesztelenül társalkodó óriási közönsége: méltán tölt el azon reménnyel, hogy mivel közönségünk méltányolni tudja a nőegyesület lelkes elnökségének nemes fáradozását. Társadalmi tevékenységét. Belépti díj tulajdonképpen nincs is. Csupán a fűtés, világítás, teremrendezés stb. költségeinek fedezésére fizet mindenki potom 50 fillért. — Örömmel üdvözljük a nőegyesület derék vezetőit egyesítő, nemesítő új munkásságuk kezdetén!

Esküvő. Králík József helybeli szijgyártó iparos polgártársunk f. hó 18-án tartotta esküvőjét városunkban özv. Káposztás Józsefné leányával: Juliskával.

Jubileum. A losonezi ág. h. ev. egyház tanácsa ma, f. hó 19-én ünnepli buzgó lelkipásztorának: Margócsy Józsefnek 50 éves lelkészi s ottani 25 éves apostoli működésének évtordulóját.

Távozó orvos. Dr. Groszmann Nándor putnoki gyakorló orvost — mint halljuk — Erdélybe megválasztották körorvosnak s így Putnokról már eltávozott, hogy új állását elfoglalja.

Pályázat. A gömöri ágost. hitv. evang. egyházmegyei tanító egyesület választmánya 1905. évi október hó 4-én tartott ülésében hozott határozata szerint pályázatot hirdet a következő című munkára: *„A magyar haza szeretetének ébresztése és fejlesztése a népiskolában.”* — Az általános becű és értékű mű 100, azaz száz korona pályadíjban részesül. A pályadíjra a gömöri ágost. hitv. ev. egyházmegyének minden rendes tanítója pályázhat. A munka idegen kézzel írva lapszámozva, jelíges levélben legkésőbb 1906. évi május hó 1-ig Jurin Samu egyesületi elnök ur nevére Jolsvára küldendő. — A választmány megbízásából közzétette: — Liptay János Egyesületi főjegyző.

A „Három Rózsa” átalakítására kiírt pályázati határidő már lejárt s ő pályaterv érkezett be: „Rózsa”, „Urbs” két egymásba futó kör, piros körben zöld mező és „Budapest” jellegű. A tervrajzok közül kiemelkedik a két-első helyen említett, melyek nagy gondnal készítették s különösen a homlokzat terve tetszetős. A tervekkel egyébként még foglalkozni fogunk, miután közérdekű dolog, hogy városunk elsőrangú szállodája, mely már annyi költséget emésztett meg, modern és céljainak megfelelő legyen.

Rimaszombat költségeloirányzata. Városunk képviselőtestülete f. hó 23-án csütörtökön d. e. fogja tárgyalni a jövő évi költségvetést. Az előirányzat összesítése ez: szükséglet 245107 kor. 30 fillér, fedezet 204525 kor. 41 fillér. Fedezeti hiány: 40581 kor. 89 fillér. Ennek fedezetül szolgálva: 92372 kor. 36 fillér állami egyenes adó után 43 % közügyi pótdadó: 39720 kor. 11 fillér és 6155 kor. 59 fillér, földadó után 14 % mezőőr bér pótdadó: 861 kor. 78 fill. Összesen 40581 kor. 89 fillér.

Vitaestély. A helybeli tantestületek tagjaiból alakult Tompa-társaság f. hó 12-én tartotta ez évben már második paedagogiai vitaestélyét dr. Veres Samu főgimnáziumi tanár elnöklete alatt. Az elsőn maga a buzgó elnök volt az előadója a nyelvtanítás mai hiányainak. A másodikikon dr. Wallentinyi Dezső főgimnáziumi tanár indította meg a vitát a tgyelemről és a szűlői értekezletekről. A vita miúdkét estén magas színvonalon mozgott. Sok helyes eszme, gondolat öltött szárnyat és nyert kifejezést és nyerni fog életet is a gyakorlatban. Jövő reményességünk az ifjuság nevelésénél. — Deczember hó elején nyilvános hangversenyt is rendez a társaság, mely az irodalom és művészetek ápolását, a tudomány népszerűsítését is programjába vette. Részletes programmal legközelebb szolgálunk.

Tűz. Mult szombaton Serkében tűz volt s gróf Überacker új tulajdonos portáján egy gazdasági épület leégett.

Halálos végű verekedés. Ochtinán egy idő óta az Abcz-Szántórol oda került magyar magnezit gyári munkások hadilábon állnak az ochtinai tót bányamunkásokkal s már több ízben összemerték az erejüket. Most vasárnap is a koresmában mulattak: Fűzer András és társai: a három Szalai testvér, Kuszka András és Kelemen István s több talubeliek, kik közül Chochol András és Laczó János külön szobában voltak. Nagy volt a mulatozás, miközben ismét összekaptak a magyarok az ochtinaiakkal. Chochol András felesége veszedelmet sejtve — miután tudta, hogy Fűzer haragszik az urára — a koresmába ment uráért, de külön szobában lévén, nem találta meg és hazament öt kis gyermekéhez. Késő éjszaka mégis elindult ura keresésére, s ekkor mar az uton fekvő s agyba-főbe verve találta urát teljesen eszméletlen állapotban a sárban fetregve. Hazavitték s néhány óra múlva meghalt. Azt mondják, hogy Fűzer és társai vasbotokkal és késekkel felgyervekve rontottak neki és Laczó Jánosnak s mind a kettőt összeverték. Az esetet bejelentették a roznyói kir. járásbíróshoz s a vizsgálóbíró: Aranyossy Béla folyó hó 15-én a helyszínen megjelent, a Chochol András hulláját felboncolták, mikor is kitudt, hogy a 40 éves szerencsétlen ember koponyáját hatalmas csapásokkal darabokra törték. A fentnevezett hat egyént bekísérték 14-én Rozsnyóra, s kihallgatásuk után másnap szabadlábra helyezték. — A vizsgálat folyik.

Ne rendeljünk! mikor helyben olesóbban megkaphatjuk s azt veszünk, a mit látunk; ha valakit karácsonyra egy szép kézimunkával akarunk meglepni: azt a legolcsóbb cöperütötől a smyrnaig úgy kezdetten, mint előnyomva; bármint kézimunka-szöveteket és vásznakat óriási minőség- és színválasztékban; selymeket, pamutokat és czérnákat, hozzá a legszebb ölesőn-mintákat vagy előnyomást; kézimunka-szegők és bojtok, gyári áron ajouirozott és sima függöny congrék és hozzá való cordonettet; himzéssel befejezendő plüsch-casettek és posztó dolgok, frivolitas és teneriffa munkakellékek, 5-6 éves gyermekekkel is elkészíthető perforizott tablették nagyon alkalmas karácsonyi ajándék és egyáltalában minden női kézimunka-ujdonságot megtalálunk a legnagyobb választékban és a legjutányosabb áron

SZOYKA PÁL

női kézimunka, rövid-, szövött-, díszmü- és divat-árú üzletében Rimaszombat. — (Vidéki megrendeléseket a legpontosabban teljesít.)

Gyermekápolás egészséges és beteg napokban. ezimen igen jeles könyv jelent meg immár 4 ik kiadásban; Kneipp Sebestyén plebános könyve után magyarul Huszár Károly sz-tehervári kanonoktól. A könyv 227 lapon felöleli az összes előforduló bajokat s azok okszerű természetes gyógykezelését. Jó tanácsot ad a szülőknek gyermekeik egészséges nevelésére, miért is nélkülözhetlen tanácsadó minden családban. Ára köve 1 korona 20 fillér, mely összeg beküldése ellenében bérmentve küldi meg a kiadó Klöckner Péter kir. udvari könyvkereskedő Székesfehérvár.

Északi fény. szerdán este 10 óra tájban gyönyörű égi tüneménynek voltak tanúi a kint járók. Pokoragy felé ugyanis az égboltozat egyszerre fényes lett s olyan volt, mintha tűz visszénye látszanék. Sötét lilás vörös színű volt a mintegy fátýolon keresztül törő fény, mely ¼ óráig volt látható, a szabadkai pusztá felé húzódtott, s aztán eltűnt.

Öngyilkossági kísérlet. A régi Korona vendéglőben szolgáló Szojka Julianna 19 éves eselédleány f. hó 13-án elkéserevésben egy pakli kénas gyufát beázatatott s az italt felhajtotta Szerencsére gyors orvosi segélyben részesült s a helybeli közkórházba szállítottatt, hol már túl van a veszedelmen

Szomorú végű leányzó. Klenócson f. hó 12-én Butor Mihályhoz keröbe mentek a legények, ott volt ifj. Hruska András is kivel pajtásai birközni kezdtek, s Kozsiak Márton társaival együtt neki esett, földhöz vágta Hruskát és egy kövel jobb szemét kiütötte. A súlyosan sérült embert beszállították a kórházba.

Szerencsétlen lövés. Dobfeneken f. hó 10-én Kovács István egy revolvert nézegetett, az udvaron lőtt is vele egyet, majd egyik társának adta át, kitől visszakapva, a fegyvert el akarta zárni. E pillanatban a revolver véletlenül elsült s a löveg a Kovácssal szemben álló Farkas István dobfeneki 18 éves fiatal ember hátsába furódott. A szerencsétlen fiatal ember másnap 11-én meghalt a sérülés következtében. Az esetet bejelentették a bíróságnál; a rimaszombati járásbírószék vizsgálóbírája az orvosokkal f. hó 13-án megjelent Dobfeneken s a törvényszéki bonczolás megejtése után a falu nagy részvéte mellett temették el a fiatal embert.

Egészségügyi kimutatás. Gömörvármegye tisztí főorvosi hivatalához érkezett jelentések szerint október hóban következő fertőző betegségek fordultak elő: **Vörheny:** Ratkó 2, Tiszolcz 1 (megh. 1), Pelsűcz 5 (megh. 1), Vigtelke 2, Dobsina 1, Nagyröze 1. — **Kanyaró:** János 8 (megh. 2), Szilicze 17, Putnok 1, Jolsva 6. — **Hökhurut:** Szutor 1. — **Veszett embarás:** Rozsnyó 1, Ragály 1. — **Roncóló toroklob:** Pelsűcz 1 (megh. 1), Alsószuha 1. Gömörpanyit 1, Keső 1 (megh. 1), Zubogy 1, Dobsina 1 (megh. 1) — **Vérhas:** Horka 1 — **Hasi hagymáz:** Gicze 1, Hisnyó 1 (megh. 1), Vizesrét 5 (megh. 2), Bellény 2, Bilogfala 1 (megh. 1), Csoma 5 (megh. 2), Harmacz 2, Jeszte 4, Péterfala 5 (megh. 1), Sőreg 1, Tamásfala 1 (megh. 1), Dernő 1, K. H. Várallya 4, Ochtina 3, Rochfalva 2, Vigtelke 2, Abafala 1, Aggtelek 15, Felsőszuha 1, Hosszuszó 1, Lénártfala 1, Oldalfala 1, Putnok 1, Trizs 1, Zubogy 4 (megh. 1), Dobsina 1 (megh. 1)

Hivatalos közlemények.

Gömör-Kishont t. e. vármegye alispánjától.

Hirdetmény.

13369 sz. — A vármegyei központi irodákban az 1906. évre szükséges papirosneműek, irodaszereknek, továbbá a vármegyei szolgaszemélyzet 1906. évre szükséges s kizárólag hazai iparcikkekkel előállítandó s a vármegyei várnagy irodájában a hivatalos órák alatt megtekinthető minőségű s megjelölt mennyiségű ruha illetményének árlejtes esetleg alkuegyezmény útján való beszerzésére határidőnül **1905. évi december hó 5-ik** napjának d. e. 10 órája a vármegyei székház kistermébe ezennel kintüzetik.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, kik a fent megjelölt cikkek szállítására vállalkozni óhajtanak, hogy a fent kitűzött határidőig szabályszerűen felbélyegzett s 10%-os óvadéki összeggel ellátott írásbeli zárt ajánlataikat az alispáni hivatalnál annnyival is inkább adják be, mert a kitűzött időn túl elkésve beadott ajánlatok a tárgyalásnál figyelembe vétetni nem fognak

Rimaszombat, 1905. november 14. én.

Bornemisza, alispán.

Szab. Rimaszombat r. t város polgármesteri hivatalától.

Hirdetmény.

5134. sz. — A városi tanács, mint I. fokú iparhatóság mellett az 1906. évre vonatkozólag működési jogosultsággal bíró 20 iparhatósági megbízott választásának határnapjánul **1905. november hó 24-ik** napjának délelőtti 9 órája a városháza tanács termében kintüzetik.

Miről városunk iparos és kereskedő lakosai oly figyelmeztetéssel értesítettnek, hogy választók és választhatóak csak azok, kik az e czélra külön összeállított névjegyzékbe felvették s legalább 21 korona III. oszt. kereseti adót fizetnek, hogy a választás szavazat lapok útján titkosan történik s esti 6 óráig tart s hogy a névjegyzék a városi iktató hivatalban a választás napjáig a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Rimaszombat, 1905. november 15-én.

Dr. Kovács, polgármester.

A rimaszombati kir. törvényszék elnöke.

Pályázati hirdetmény.

2070. sz. — A felügyeilem alatt álló tornallyai kir. járásbírósnágnál egy 500 korona fizetés, 100 korona személyi pótlék, továbbá szabályszerű lakpénz, esetleg természetbeni lakással és ruhailletményvel javadalmazott az 1873. évi II. t.-cz. értelmében kiszolgált altisztek számára fenntartott III. ad osztályu hivataliszolgai állás elhalálózás folytán üresedésbe jöven, felhivom mindazokat, a kik ezt az állást elnyerni óhajtják, hogy a magyar honpolgári jogosultságukat, testileg alkalmas voltukat, életkorukat az írás és olvasásban való jártasságukat, nemkülönbön hadkötelezettségi viszonyaikat igazoló okmányokkal felszerelt, sajátkezűleg irt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi november 18-tól számítandó 6 hét alatt vagyis december 29-éig bezárólag és pedig a közszolgálatban állók saját hivatali főnökeik útján annál bizonyosabban nyujtsák be, — mert a később érkező vagy nem az ügyviteli szabályok 5. § a értelmében benyújtott kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Rimaszombat, 1905. november 13. án.

Kubinyi Aladár, kir. törvényszéki elnök.

Pályázati hirdetmény.

A gömörmegyei takarékpénztár-és hitelbank részvénytársaság intézetében Rimaszombatban megüresedett **gyakor-noki állásra** pályázat hirdettetik.

A havi 60 korona fizetés, természetbeni lakás, fűtés, világítás és kiszolgálattal díjazott, nyugdíjra nem jogosító állásra pályázhatnak nőtlen fiatal emberek, kik megfelelő előképzettséggel bírnak.

Az okmányokkal felszerelt pályázatok nyolcz napon belül az intézet igazgatóságához betérjesztendők. Az állás választás után nyomban elfoglalandó Kereskedelmi és érettségi bizonyítvány-nal és eddigi gyakorlattal bíró pályázók előnyben részesülnek.

Rimaszombat, 1905. november 17.

Az igazgatóság.

Hirdetés.

Rimaszombatban a **Jánosi-utca 38. sz. alatt** — a vásártérhez közel tekvő házban — az emeleti lakás **berbeadó**, de maga az egész ház, beltelek, tágas udvar és a Rima folyóig terjedő **gyümölcsös és vete-ményes rendezett kert** szabad kézből **örök áron is eladó.** **Szerényi János.**

Eladó házak.

A Kossuth-utca 15. számú ház, mely 5 szobából, fürdőszobából s melléképületekből áll, kitűnő tiszta vizü vízvezetékekkel, villany berendezéssel, lámpákkal is föl van szerelve; szóval teljesen egészséges modern épület; továbbá az előbbi telekkel összekötött **Szűjjártó-utca 17. számú ház és telek**, mely három kis lakásból és melléképületekből áll. — akár együttesen, akár egyenként is szabad kézből eladó. — Értekezni lehet dr. **Zehery István** tulajdonossal. 3-3

Hirdetmény.

684. sz. — Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a rimaszombati kir. törvényszék 1905. évi 6454. számú végzése következtében **dr. ifj. Institórisz Endre** ügyvéd által képviselt **özv. Hruska Jánosné** javára **Hisnyan Andrásné** ellen 1000 korona s járuléki erejéig 1905. évi november hó 6. án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 810 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: butorok és férfi ruha árúk nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a rimaszombati kir. járásbírószék 1905. évi V. 595/2. számú végzése folytán 1000 korona tőkekövetelés, ennek 1905. évi október hó 22. ik napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltó díj és eddig összesen 72 kor. 44 fillérben bírólággal már megállapított költségek erejéig Rimaszombatban, adós lakásán leendő eszközésére **1905. évi november hó 27-ik napjának** d. u. 2 órája határidőül kintüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsárón alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le-és felülvoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Rimaszombat, 1905. évi november hó 14-én.

Gasko, kir. bir. végrehajtó.

Eladó

60 darab 6 éves, erős, szép lugas szőlőtő. — A legbővebben termő fajok. — Venni szándékozók megtekinthetik a Rima melletti volt **Zehery-féle kertben.** — Értekezni lehet a tulajdonos: 2-2 **városi kertészszele.**

Házvezetőnő

kerestetik szerény igényekkel, ki a főzést is vállalja. **Czim** a kiadóhivatalban megtudható.

Kézimunka-ipar!!

Van e alkalmasabb, becsesebb emlék és ajándéktárgy, a mivel kedveseinket a közelgő karácsonyi és ujévi ünnepek alkalmából meglephetjük, mint egy izléssel összeállított kézimunka?

Hogy ennek beszerzésénél ne legyen a hölgyközönség a fővárosra vagy külföldre utalva, gondoskodik róla

Özv. VAJDA ADOLFNÉ

kézimunka-üzlete MISKOLCZON,

hol dús választékban kaphatók a legkényesebb izlésnek is megfelelő műveszties kialításu kézimunkák u. m.

Műveszek eredeti festményei után készült **Gobelinek, Persa, Smyrna** parnak, szőnyegek és faliszek, izléses **divatkeimek** terítők, függönyökre, szintartó selymek, pamutok stb.

Olcsó árak! — Előnyomda!!

Monogrammok és díszhímzések készíteset kipróbált ügyes hímzőnőim végzik **jutányosan** és pontosan.

Vidéki megrendeléseket lelkiismeretesen intézünk el s legszebb munkáimat küldöm kívánatra megtekintésül.

A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

özv. VAJDA ADOLFNÉ,

1-1* (Miskolcz, Széchényi-utca 18.)

Hirdetmény.

2899. sz. — **Héth** községre nevezve az 1892. évi XXIX. t.-cz. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvekbe való bejegyzés és a telekjegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetvé, ez azzal a felszólalással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t.-cz. 15. és 17. §§ al. alapján, ideértve e §§ oknak az 1889. évi XXXVIII. t.-cz. 5. és 6. §§ aiban és az 1891. XVI. t.-cz. 15. § a) pontjában foglalt kiegészítéseit is, — valamint az 1889. XXXVIII. t.-cz. 7. § a és az 1891. XVI. t. cz. 15. § b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. XXIX. t.-cz. 22. § a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési kereseteket hat hónap alatt, vagyis az **1906. évi május hó 20. napjáig** bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, a kik az 1886. XXIX. t.-cz. 16. és 18. §§ ainek eseteiben — ideértve az utóbbi § nak az 1889. XXXVIII. t.-cz. 5. és 6. §§ aiban foglalt kiegészítéseit — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1906. évi május hó 20. ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabítható záros határidő letelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, a kik az 1. és 2. pontban körülirt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármily irányban sértve vélik — ideértve azokat is, a kik a tulajdonjog arányának az 1889. XXXVIII. t.-cz. 16. § a alapján történt bejegyzést sérelmesnek találják, — e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényöket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis **1906. évi május hó 20-ik napjáig** bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabítható záros határidő elmulta után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, a kik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

Kir. járásbírószék, mint telekkönyvi hatóság. — Tornallyán, 1905. évi október hó 20. ik napján.

3-3 **Basilides,** kir. aljárásbíró.